RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Lausunto
Julkinen

RISE/5161/2024
RISE-AK-2024-23096

1.10.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaedellytykset

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaedellytykset

Rikosseuraamuslaitokselle on osoitettu talousarvioesityksessä vuodelle 2025 lisämäärärahaa muun muassa oikeudenhoidon resurssien varmistamiseksi sekä vankiloiden turvatekniikan uusimiseksi. Lisäresurssien avulla rangaistusten täytäntöönpanon teknistä turvallisuutta kyetään vahvistamaan. Julkisen talouden vaikeasta tilanteesta huolimatta Rikosseuraamuslaitoksen talousarvioon kohdistuu selvästi keskimääräistä vähemmän sopeuttamista, mikä on erittäin myönteistä Rikosseuraamuslaitoksen toimintaedellytysten turvaamisen kannalta.

Tästä huolimatta lakisääteisiin tehtäviin ja toiminnan laajuuteen nähden riittämättömät resurssit muodostavat riskin Rikosseuraamuslaitoksen toiminnalle. Viime vuosien inflaatiokehityksestä ja kustannusten noususta johtuen lisämäärärahat oikeudenhoidon resurssien varmistamiseksi joudutaan suurelta osin kohdentamaan vankiloiden perushuollon ja toimitilojen kustannuksiin, henkilöstömäärän lisäyksen sijaan. Rikosseuraamuslaitos joutuu sopeuttamaan toimintaansa tulevina vuosina. Taloudellisen tilanteen tasapainottamiseksi toimintaa ja rakenteita kehitetään siten, että resurssit kohdentuvat vain välttämättömään perustehtävään ja sen tarvitsemaan tukeen.

Rikosseuraamuslaitoksen keskeisin haaste rangaistusten täytäntöönpanon näkökulmasta on yhdyskuntaseuraamusta suorittavien ja vankien määrän nopea kasvu ja siihen nähden riittämätön määrä henkilöstöä ja vankipaikkoja. Vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien määrä on kasvanut viime vuosien aikana selvästi ja kasvun ennakoidaan jatkuvan. Tällä hetkellä suljettujen vankiloiden käyttöaste on noin 108 prosenttia ja avolaitosten käyttöaste on noin 97 prosenttia. Jotta vankilaturvallisuus ja henkilökunnan työturvallisuus voidaan varmistaa, suljettujen

vankiloiden käyttöasteen ei tulisi ylittää 90 prosenttia. Vankimäärän ennustetaan kasvavan lähivuosina noin 250 vangilla, vaikka hallitusohjelman mukaisia lainsäädännön kiristämisiä ei huomioida. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisten tulevien lainsäädäntömuutosten myötä vankimäärä tulisi kasvamaan alustavan arvion mukaan noin 300 vangilla. Yhteensä keskimääräinen päivittäinen vankiluku tullee siis kasvamaan arviolta noin 550 vangilla vuoteen 2028 mennessä. Tämä tarkoittaa, että pikaisella aikataululla tarvitaan lisää niin vankipaikkoja kuin henkilöstöä. Vankipaikkojen lisääminen edellyttää välittömiä rahoituspäätöksiä uusien vankiloiden rakentamiseksi ja rakennushankkeiden nopeaa käynnistämistä.

Rangaistusten täytäntöönpanon lakisääteisenä tehtävänä ja yhteiskunnallisena tavoitteena on rikosvastuun toteutuminen, uusintarikollisuuden ja rikollisuudesta aiheutuvien haittojen vähentäminen sekä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden lisääminen. Onnistuakseen yhteiskunnallisessa tehtävässään, Rikosseuraamuslaitos tekee aktiivista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Vankeja ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavia tulee Rikosseuraamuslaitoksen palveluihin kaikista kunnista ja kaikkien hyvinvointialueiden toimialueelta. Vangit ovat moniongelmaisia ja kuuluvat paljon sosiaali- ja terveyspalveluita tarvitsevien joukkoon. Rikosseuraamuslaitoksen ja hyvinvointialueiden palveluista tulee kyetä rakentamaan saumattomia ja kustannusvaikuttavia palveluketjuja. Sekä kansantalouden että kansanterveyden näkökulmasta on oleellista, että paljon palveluita tarvitsevien palvelujatkumot järjestetään erityisen suunnitelmallisesti, jotta kustannusvaikuttavuudelle on mahdollisimman suuret edellytykset. Paras ajankohta on käynnistää yhteistyö ennen rangaistuksen suorittamisen alkamista, jotta seuraamusaikaa voidaan yhteisten asiakkaiden osalta aidosti hyödyntää. Myös viranomaisyhteistyö ja rikosoikeusketjun toimijoiden resurssijaon oikeasuhtaisuus on tärkeää.

Jotta Rikosseuraamuslaitos voi keskittyä omaan perustehtäväänsä, tulisi varmistaa muiden yhteiskunnan toimijoiden kyky järjestää niiden vastuulla olevat palvelut myös rangaistusta suorittaville henkilöille. Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne merkittävine alijäämineen tuottaa huomattavan riskin myös Rikosseuraamuslaitokselle asetettujen vaikuttavuustavoitteiden toteutumiselle.

Rikosseuraamuslaitoksessa 1.10.2024

Pääjohtaja Anna Arola-Järvi

Yksikönpäällikkö Katja Reiman

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Katja Reiman
yksikönpäällikkö
Rikosseuraamuslaitos
katja.reiman@om.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Anna Arola-Järvi
Pääjohtaja
Rikosseuraamuslaitos
anna.arola-jarvi@om.fi